

Qu'est devenu le bruit de ces divins accords ?
Meurt-il avec la lyre? et l'âme avec le corps? . . »

Ὁ ἀναγνώστης ἐκπλήσσεται βεβαίως καὶ ὑπὸ μεγίστης καταλαμβάνεται χαρᾶς ἐθνικῆς, παρατηρῶν ὅτι δύο ἰσχυραὶ μεγαλοφύοι, ὁ Λαμαρτίνος καὶ ὁ κ. Καρραμεσίνης, οὐ μόνον μέχρι τῶν αὐτῶν ἐνοιῶν καὶ εἰκόνων ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν λέξεων τῶν αὐτῶν συνητήθησαν. Διότι ὀλόκληρος τῷ ὄντι ἢ μέχρι τῶν λέξεων ΘΘΕΛΟΝ ΑΠΟΚΡΙΘΗ περίοδος τοῦ κ. Καρραμεσίνη οὐδὲν ἄλλο φαίνεται οὔσα ἢ δολία τις μετάφρασις τῶν καταχωρισθέντων στίχων τοῦ ἔραστοῦ τῆς Graziella. Ἄλλ' ἵνα τοῦτο καὶ τῷ μὴ εἰδῶτι τὴν γλώσσαν τὴν γαλλικὴν κατὰ δὴλον καταστῆ, μεταφράζομεν **πιστότατα** ἐν λόγῳ πεζῷ τοὺς ἀνωτέρω στίχους ὡς ἐξῆς :

« Ἡ ψυχὴ, λέγεις, ὀφείλει νὰ ζῆ καὶ πέραν τοῦ τάφου· ἀλλ' ἐὰν ἡ ψυχὴ ἔχη πρὸς ἡμᾶς ὡς τῆς λαμπάδος τὸ φέγγος, ὅταν ἡ φλόξ καταναλώσῃ τὴν τῶν αἰσθήσεων ὕλην, ὅταν ἡ λαμπὰς ἀποσβεσθῆ, τί γίνεται τὸ φῶς ; Ἡ λάμψις, ἡ λαμπὰς, τὸ πᾶν συγκαταστρέφεται, καὶ τὸ πᾶν συγχρόνως εἰσδύει εἰς τὴν νύκτα τὴν αὐτὴν ! Ναι, ἂν ἡ ψυχὴ ἔχη πρὸς τὰς αἰσθήσεις ὡς πρὸς τὴν λύραν ἢ ἀρμονικὴ συμφωνία, ἢν ἡ χεὶρ ἡμῶν ἀποσπᾷ ἐξ ἐκείνης, ὅταν ὁ χρόνος ἢ οἱ σκώληκες διαφθεύρωσι τὸ ξύλον αὐτῆς, ὅταν ἡ χορδὴ ραγῆ μετὰ ἡχοῦ ὑπὸ τὸν δάκτυλόν μου, ἢ ὅποταν αἰ θαυασθεῖσαι νευραὶ τῆς ἐκπνεύσεως λύρας καταπατηθῶσιν ὑπὸ τῆς βράχης τῆς νεαρᾶς, τί γίνεται ὁ ἦχος τῶν θείων ἐκείνων συμφωνιῶν ; Ἄποθνήσκει μετὰ τῆς λύρας ; Καὶ ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ σώματος ; . . » (*)

Ἄλλὰ προχωρήσωμεν ἀναγινώσκοντες τοῦ Λαμαρτίνου τὸ ποίημα. Μετὰ ἑκαθίδεκα ἀκριβῶς στίχους ἐκτίθεται ἢ εἰς τὸν λόγον τοῦ Κέθητος ἀπόκρισις τοῦ Σωκράτους, ἢν ὡσαύτως καταχωρίζομεν ἐν πρωτοτύπῳ τε καὶ ἐν πιστῇ ἐν λόγῳ πεζῷ μεταφράσει.

Καὶ τὸ μὲν γαλλικὸν κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς :

« Amis, l'âme n'est pas l'incertaine lumière
Dont le flambeau des sens ici-bas nous éclaire ;
Elle est l'œil immortel qui voit ce faible jour
Naître, grandir, baisser, renaître tour à tour,
Et qui sent hors de soi, sans en être affaiblie,
Pâlir et s'éclipser ce flambeau de la vie,
Pareille à l'œil mortel qui dans l'obscurité
Conserve le regard en perdant la clarté !

« L'âme n'est pas aux sens ce qu'est à cette lyre
L'armonieux accord que notre main en tire ;
Elle est le doigt divin qui seul la fait frémir,
L'oreille qui l'entend ou chanter ou gémir,
L'auditeur attentif, l'invisible génie
Qui juge, enchaîne, ordonne et règle l'harmonie,
Et qui des sons discords que rendent chaque sens
Forme au plaisir des dieux des concerts ravissants!
En vain la lyre meurt et le son s'évapore :
Sur ces débris muets l'oreille écoute encore ! »

(*) Βλ. Πλάτ. Φαῖδ. 85 Ε. 86.

Τούτων δὲ τῶν στίχων ἔστω πρόχειρος μετάφρασις ἢ ἐξῆς :

« Φίλοι, ἡ ψυχὴ δὲν εἶνε τὸ ἀβέβαιον φῶς, δι' οὗ ἡ λαμπὰς τῶν αἰσθήσεων φωτίζει ἡμᾶς ἐπὶ γῆς· ἡ ψυχὴ εἶνε τὸ ἀθάνατον ὄμμα, ὅπερ βλέπει τὴν ἀσθενῆ ἐκείνην λάμψιν ἐναλλάξ γεννωμένην, αὐξάνουσαν, ἐλαττουμένην, ἀναγεννωμένην, καὶ ἥτις αἰσθάνεται, ἀλλ' ἐκτὸς ἑαυτῆς καὶ μηδ' ὅλως ἐξασθενουμένη ἐκ τούτου, ὠχρῶσαν καὶ ἐκλείπουσαν τὴν λαμπάδα ἐκείνην τῆς ζωῆς, παρομοίως πρὸς τὸν ὀφθαλμὸν τῶν θνητῶν, ὅστις διατηρεῖ ἐν τῇ σκοτίᾳ τὸ βλέμμα, ἀποστερούμενος τοῦ φωτός !

« Δὲν ἔχει δὲ ἡ ψυχὴ πρὸς τὰς αἰσθήσεις ὅπως πρὸς τὴν λύραν ἢ ἐναρμόνιος συμφωνία, ἢν ἐξάγει ἡ χεὶρ ἡμῶν ἐξ αὐτῆς· ἡ ψυχὴ εἶνε ὁ θεῖος δάκτυλος, ὅστις μόνος ποιεῖ αὐτὴν νὰ ἤχη, εἶνε τὸ οὖς, ὅπερ ἀκούει τὴν ᾠδὴν αὐτῆς ἢ τὸν στόνον, ὁ προσεκτικὸς ἀκροατῆς, τὸ ἀόρατον πνεῦμα, ὅπερ κρίνει, δεσμεύει, διατάσσει καὶ ρυθμίζει τὴν ἀρμονίαν, καὶ ὅπερ ἀπὸ τῶν διαφώνων ἤχων, οὖς ἀναπέμπει ἐκάστη αἰσθησις, σχηματίζει πρὸς τέρψιν τῶν θεῶν μαγικὰς συμφωνίας ! Μάτην ἀποθνήσκει ἡ λύρα καὶ ὁ ἦχος ἐκπνέει· ἐπὶ τούτων τῶν ἀφῶνων λειψάνων τὸ οὖς ἀκροᾷται εἰσέτι ! »

Ὁ ἀναγνώστης, φρονοῦμεν, πείθεται ὅτι καὶ ἡ δευτέρα περίοδος τοῦ κ. Καρραμεσίνη ἢ ἀπὸ τῶν λέξεων ΘΘΕΛΟΝ ΑΠΟΚΡΙΘΗ μέχρι τέλους οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ **παραχαρακτικὴ λογοκλοπία** τῶν τελευταίων τούτων στίχων τοῦ Λαμαρτίνου ! Ἐσκοποῦμεν δ' ἐτι νὰ καταδείξωμεν τὴν **ἀθλιότητα** τῆς παραχαράξεως, ἐσκοποῦμεν σφοδρῶς νὰ ἐπιτιμήσωμεν τῷ κ. Καρραμεσίνη ὅτι ἠξίωσε ν' ἀντιτάξῃ τὴν **ποίησιν** κατὰ τῆς **ἐπιστήμης**, ὅτι, διευθυντῆς ὢν αὐτὸς ἐλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, παρέλαβεν ἐκ τοῦ Λαμαρτίνου ὅ, τι ἠδύνατο, ὡς ὁ Λαμαρτίνος, ἐκ τοῦ Πλάτωνος νὰ παραλάβῃ, ἀλλ', ἐπειδὴ ὁ λόγος ἀκρως ἐξ ἀνάγκης ἐμυκνύθη, παραλείπομεν ἐξ ἀνάγκης πάντα ταῦτα, ὑπομνησκοντες μόνον ἐν ἐπιλόγῳ μοῖρα τῷ ἀναγνώστῃ ὅτι τοιοῦτοι εἶνε οἱ **ἀναπλάσται** τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, οἱ **σωτῆρες τοῦ ἔθνους**, οἱ **δικασκαλοὶ τῆς ἠθικῆς**, οἱ **μύσται τῆς ΥΠΙΟΥΣ ἐπιστήμης** καὶ τὰ ἄλλα **μεγάλα** ὀνόματα, ἀλλὰ — **μόνον ὀνόματα ! ! !**

Β.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΕΑΥΤΗΣ ΑΙΩΝΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ἐκτὸς τούτων φρονεῖ ὅτι ἐὰν ὁ πλανήτης διακρῶς ἔστρεφεν ἐν τῶν ἡμισφαιρίων πρὸς τὸν Ἥλιον αἰ ἰσημερινὰ ἰδίως χώραι θὰ μετεβάλλοντο εἰς ἀληθῆ θερμοστραν, ἐνθα πυκνότετοι ἀτμοὶ κυκλικῶς θὰ συνεσωρεύοντο πᾶρξ τοῦ κέντρου τῆς ἐνεργείας, ἢ δὲ κυκλοφορία θὰ ἐγένετο κατὰ διευθύνσεις ὅλως διαφόρους ἐκείνων, ἃς ὑποδεικνύει ἡ σκιαγραφία τοῦ πλανήτου.

Τελευταίον ὁ Bauquet παραδεχόμενος πρὸς στιγμήν ὡς ἀληθῆ τὴν βραδείαν περιστροφὴν ὑποθέτει ὡς μόνον αἰτίον τὴν παλίρροιαν ἀπείρως μεγαλύτεραν κατὰ τὴν ἔντασιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Ἀφροδίτης, ἥτις ἐπιβραδύνει κατ' ὀλίγον τὴν περιστροφικὴν κίνησιν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν αἰώνων. Συγχρόνως καὶ προσφάτως ὁ Niesten διευθυντὴς τοῦ ἀστεροσκοπείου ἐν Βρυξέλαις διασκοπῶν τὰς πολυαριθμοὺς παρατηρήσεις κατὰ τὰ ληφθέντα σχέδια ἀπὸ τοῦ 1881—1890 φθάνει εἰς συμπεράσματα, ἀτινα πείθουσιν αὐτὸν παρὰ τὸ κύρος καὶ τὴν αὐθεντίαν, κατ' αὐτόν, αἰτίνας συνοδεύουσι τὰς ἐργασίας τοῦ Ἰταλοῦ ἀστρονόμου, περὶ τῆς πραγματικότητος τῆς ἡμερησίας περιστροφῆς τοῦ de Vico. Καὶ πρῶτον αἶρει πᾶσαν παραδοχὴν τῆς φαινομένης ἀσταθείας τῶν κηλίδων, διότι ἀναλογιζόμενος ὅτι καὶ ἐν τῷ Ἄρει συμβαίνουν οἱ τοιαῦται διαφοραὶ ἀπόψεως, ἐνεκα τῆς ἐγγλίσεως τοῦ ἄξονος, παραδέχεται ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἀφροδίτῃ αἱ μεταβολαὶ αὗται προέρχονται ἐκ τῆς ἐγγλίσεως τοῦ ἄξονος κατὰ 53°, 11', ὅποιαν ὥρισεν αὐτὴν ὁ de Vico. Κατέστρωσεν ἀκολούθως χάρτην τῆς Ἀφροδίτης ἔχων ὡς βᾶσιν τὴν στροφὴν καὶ ἐγγλίσιν ὅπως ὠρίσθησαν ὑπὸ τοῦ de Vico καὶ ἐν αὐτῷ διέταξεν τὰς κηλίδας: Εἶτα διασκοπήσας τὰ σχέδια κατὰ τὰς παρατηρήσεις ἀπὸ τοῦ 1881—1890 ἀνεῦρεν κηλίδας τινὰς μικρὰς στρογγύλας καὶ φωτεινὰς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς λίαν ὁμοίας, ἃς καὶ ἕτεροι εἶχον παρατηρήσει ἐν τῷ μεταξῷ. Ἐξήτησε τὰς κηλίδας ταύτας συμφώνως πρὸς τὰς θεωρίας καὶ τοῦ Schiaparelli καὶ de Vico, καὶ ἀνεῦρεν πιθανότητα ὁμοιότητος καὶ κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ πρώτου. Ἀλλὰ μείζων πιθανότης εὐρίσκεται διὰ τῆς θεωρίας τοῦ de Vico, διότι αἱ κηλίδες ἔχουσι πᾶσαι τὸ αὐτὸ πλάτος, δύο δὲ ἐξ αὐτῶν, μία ἢ τῆς 3 Φεβρουαρίου 1884 καὶ ἑτέρα τῆς 11 Δεκεμβρίου 1877 ἔχουσι καὶ τὸ αὐτὸ μήκος ἐν τῇ Ἀφροδίτῃ, ἐξ οὗ ὁ Niesten συμπεραίνει ὅτι αἱ κηλίδες αὗται ἀνήκουσιν εἰς συμπλέγματα ὅμοια πρὸς τὰ παρατηρούμενα ἐπὶ τοῦ Διὸς καὶ Ἄρεος.

Ἐξάγει δὲ ὡς γενικὸν συμπέρασμα ὅτι ἡ ὑπόθεσις στροφῆς βραδείας σιτηροζόμενης ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως μικρῶν στρογγύλων φωτειῶν κηλίδων, πρέπει νὰ ἐγκριταλειοφθῇ.

Καὶ ἡ ἐξέτασις σκοτεινῶν κηλίδων ἐπεβεβαίωσεν ὁμοιότητα μεταξὺ των, ὡς εἰς τὰς κηλίδας τῆς 3 Νοεμβρ. 1885 καὶ 2 Ὀκτωβρ. 1890. τῆς 9 Ἰανουα. 1881 καὶ 10 Φεβρουα. 1884 καὶ ἄλλων τινῶν. Ἡ δὲ ὁμοιότης κατ' αὐτοὺς εἶναι βεβαιότερα συμφώνως πρὸς τὴν ἡμερησίαν περιστροφικὴν κίνησιν τῆς Ἀφροδίτης. Τέλος ἀπορίπτει τὴν θεωρίαν τῆς βραδυτέρας περιστροφικῆς κινήσεως καθ' ὅτι δὲν ἐξηγεῖται κατ' αὐτὴν ἡ μετατόπισις τῶν κηλίδων, ὧν ἀναγράφει πολλάς, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὄριον τὸ χωρίζον τὸ φωτεινὸν μέρος τοῦ πλανήτου (terminateur). Ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην ὁ Flammarion θεωρεῖ βεβιασμένην, ἀναγκάζεται δ' ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, νὰ ἀσπασθῇ τὴν γνώμην τοῦ Ἰταλοῦ καὶ Γάλλου ἀστρονόμου ὡς αὐθεντικωτέραν καὶ κεκτημένην μείζον κύρος.

Οὕτω περατοῦμεν τὴν σύντομον περιγραφὴν τῶν διαφόρων ἐργασιῶν ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ἀστρονο-

μικοῦ ζητήματος, ἐξ οὗ ἀπειλεῖται γενικὴ ἀνατροπὴ τῶν θεωριῶν ἡμῶν περὶ τοῦ πλανήτου. Αἱ ἐπικρατήσασαι γνώμαι περὶ τοῦ κατοικήσιμου ἢ μὴ τῆς Ἀφροδίτης μεταβάλλονται καθ' ὅσον τοῦτο σπουδαιότατα ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἡμερησίας στροφῆς. Ἄν ἡ στροφὴ εἴνε ἡμερησία εἰκοσιτετράωρος σχεδὸν τότε ἡ θερμοκρασία ἀνίσως καὶ διαφόρως θὰ θερμοκίνη τὰς διαφόρους γώρας τοῦ πλανήτου καὶ θὰ εἴνε τότε κατοικήσιμος· ἀλλ' ἐὰν διηνεκῶς στρέφῃ τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον πρὸς τὴν πηγὴν τῆς θερμότητος τοῦ Ἥλιου, οἱ ὄροι θὰ μεταβληθῶσι, διότι ἐπὶ μὲν τοῦ ἐστραμμένου πρὸς τὸν ἥλιον ἡ ὑπερβάλλουσα θερμοκρασία θὰ συγκεντροῦται, ἐπὶ δὲ τὸ ὀπισθίον αἰῶνα ἀκότος καὶ ψυχος θὰ ἐπικρατῇ. Ὁ δὲ Faye ὑπολογίζει, ὅτι, ἐὰν δεχθῶμεν ὡς πραγματικὴν τὴν βραδείαν περιστροφικὴν κίνησιν, τὰ ὕδατα τὰ ἐπὶ τοῦ ἡμισφαιρίου, ὅπερ διηνεκῶς εἴνε ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον, ἐξητμίσθησαν, οἱ δὲ ἄτμοι μεταφερθέντες πρὸς τὸ ὀπισθεν ἀόρατον μέρος συνεπυκνώθησαν ἐκεῖ ἐν θερμοκρασίᾳ 250° ὑπὸ τὸ μηδέν. Ἐπὶ τῆς ἀόρατου ταύτης ἐπιφανείας ἐσχηματίσθησαν στρώματα πάχ. ἡ ἡμεροῦντος, ἐνῶ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου φωτεινοῦ ἡμισφαιρίου τὸ τυχὸν ἐναπολειφθὲν ὕδωρ, κατὰ τὰ μεταίχμια τὸ τε φωτεινὸν καὶ σκοτεινὸν, ἀμέσως ἐξητμίσθη. Ὡς ἀπαραίτητον δὲ συμπέρασμα θεωρεῖ τὴν ἔλλειψιν ὀρέων ἐπὶ τοῦ ὄρατου μέρους τῆς Ἀφροδίτης.

Ἡ πληρεστάτη ἄρα ἐπιβεβαίωσις τῆς βραδείας περιστροφικῆς κινήσεως τοῦ πλανήτου περὶ ἑαυτόν, τροποποιεῖ τὰ μέχρι σήμερον πιθανὰ συμπεράσματα περὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πλανήτου· ὁ κόσμος οὗτος, τὸ ἕδαλμα καὶ ποθεῖνόν ὄνειρον τῶν ποιητῶν, ὁ παράδεισος καὶ τὸ ἐντροφημα τῶν δικαίων καὶ ὅσα ἐπενόησεν ἡ ἀνθρωπίνη φαντασία, ἀρίσταται ἤδη, καὶ ὁ ἀκτινοβόλος πλανήτης μεταβάλλεται εἰς ἀχνὴν ἔρημον ἔκτασιν, ἣν μόνον βιαϊότατα μετεωρολογικὰ φαινόμενα διαταράσσουσι, καὶ ἥτις δίκην ὄγκου ἀδρανῶς τελεῖ ἀπαύστως τὴν περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰν ἐντὸς τῶν τεταγμένων ὁρίων! Ἄλλ' ἀνεξερεύνητον τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ὑπάρξεως τῶν κόσμων. Ἴσως, φρονεῖ ὁ Flammarion, ἕκαστος τῶν πλανητῶν ἔχη ἴδιον ὄργανικόν κόσμον τροποποιούμενον κατὰ τὰς ἐκάστοτε περιόδους τῆς ἱστορίας τῆς ὑπάρξεώς του. Ἄλλοι τῶν κόσμων εὐρίσκονται εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης, ἕτεροι δὲ μόλις ἀνεξέρχονται ἐκ τοῦ λίχνου τῆς δημιουργίας, καὶ ἕτεροι πάλιν εὐρίσκονται ἐν τῇ ἀγωνιώδει στιγμῇ τῆς ἐκμηδενίσεως, κυλιόμενοι πρὸς τὸ αἰώνιον κοιμητήριον τοῦ διαστήματος. Καὶ ἐν τῇ Ἀφροδίτῃ, εὐρισκομένη ἐν μιᾷ τῶν τριῶν καταστάσεων, καὶ ἐν ἡ λαμβάνουσι γῶραν μετεωρολογικὰ μεταβολαὶ τόσῳ βίαιοι, ὥστε οὐδὲ ἀμυδρὰν γνῶσιν λαμβάνομεν ἐκ τῶν συμβαινόντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Γῆ, ἐὰν πάρχῃ ὄργανικὸς κόσμος, αἱ συνθήκαι βεβαίως θὰ εἴνε πάντως ἀνάλογοι πρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ πλανήτου συμβαίνοντα. Ἡ διανομὴ τῶν θαλασσῶν ἢ σύστασις τῆς ἀτμοσφαιρας, ἡ κανονικότης τῶν θαλασσίων καὶ ἐναερίων ρευμάτων, συμβάλλουσι τὰ μάλιστα εἰς τὴν διανομὴν τῆς θερμοκρασίας, πιθανὸν δὲ, συμπεραίνει, τὰ ἐν τῇ Ἀφροδίτῃ εἴνε οὕτως διατεταγμένα ὥστε, ὄργανικὰ ὄντα ἀνάλογα πρὸς τὰ ἐν τῇ γῆ, δυνατόν νὰ διαβιώσωσι συμβιβάζόμενα πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς συνθήκας. Ἀλλὰ ταῦτα εἴνε συμπεράσματα καὶ πιθανότητες ὁρμημέναι ἐκ τινῶν ἐπιστημονικῶν γεγονότων, ὧν τὴν πραγματικότητα μέχρι σήμερον ἡ ἀστρονομία δὲν ἠδυνήθη νὰ παράσῃ ἡμῖν ἀπόσβλητον καὶ πειστικὴν. Τί ἐν τῷ μέλλοντι δύναται νὰ συμβῇ, αὐτὸ ἀνήκει εἰς τὴν Ἐπιστήμην.

N. ΔΑΜΒΟΥΝΕΛΛΗΣ.